הגמרא מבררת מנין שבני אחים פסולים להעיד זה על זה. מקשה הגמרא: אַשְׁכְּחַן אָבוֹת לַבָּנִים וּבָנִים לָאָבוֹת – מצאנו שאב ובן אחיו פסולים להעיד זה על זה, וְכָל שֶׁכֵּן אָבוֹת לַחֲדָדֵי – שהאבות פסולים להעיד זה על זה. בָּנִים לַבָּנִים מְנָלַן – מנין שבני האחים פסולים להעיד זה על זה. משיבה הגמרא: אִם כֵּן – אם נאמר שבני האחים כשרים, לֵיכְתּוֹב קְרָא, לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל 'בֵּן' בלשון יחיד, מַאי בָּנִים – מדוע נכתב 'בנים' (דברים כד טז) לשון רבים, לומר דַּאֲפִילּוּ בָּנִים לַחֲדָדֵי – שגם בני האחים פסולים להעיד זה על זה.

הגמרא מבררת מנין שקרובים פסולים להעיד על אדם אחר. שואלת הגמרא: אַשְׁכְּחַן בָּנִים לַחֲדָדֵי, בָּנִים לְעֵלְמָא מְנָלַן – מצאנו שבני אחים פסולים להעיד זה על זה, מנין שקרובים פסולים להעיד על אדם אחר. משיבה הגמרא: אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא, סְבָרָא הוּא. כִּדְתַנְיָא (מכות ה:), אֵין הָעֵדִים נַעֲשִׂין זוֹמְמִין עַד שֶׁיָּזוֹמוּ שְׁנֵיהֶן, אבל אם רק אחד הוזם, אינו נעשה זומם. וְאִי סַלְקָא דַּעְתָּךְ בָּנִים לְעֵלְמָא כְּשֵׁרִין – שקרובים מעידים על אחרים, נִמְצָא עֵד אֶחָד זוֹמֵם נֶהֱרָג בְּעֵדוּת אָחִיו, כי אם אחיו לא היה מעיד היה רק עד אחד ולא היה נהרג. ועל כרחך שקרובים פסולים להעיד יחד.

רבא דוחה את סברת רמי בר חמא: אָמַר לֵיהּ רָבָא לרמי בר חמא, וְלִיתַּעֲמֵיךְ הָא דְּתָנַן (ב"ב נו:), שְׁלֹשָׁה אַחִין שמעידים שאדם החזיק שני חזקה בקרקע, וכל אחד מעיד על שנה אחת, ועד אֶחָד שאינו קרוב מְצַטְרֵף עִמָּהֶן – עם כל אחד מהם להעיד על כל שנה, חֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדִיּוֹת, כי כל אח מעיד על שנה אחרת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה – ולענין הזומה נחשבת עדותם כאחת, ואם יזום אחד מהם לא יענש, רק אם יזומו כולם. ואם נאמר כרמי בר חמא, יקשה גם כאן שנִמְצָא עֵד זוֹמֵם מְשַׁלֵּם מָמוֹן בְּעֵדוּת אָחִיו, כי לולא שהעידו כל האחים לא היו משלמים. והיה לנו לומר שלא יעידו יחד כדי שלא יגרם שיתחייבו ממון אם יזומו. אֶלָּא בהכרח, שֶׁהַזְּמָה מֵעֵלְמָא קָאָתֵי – שהתשלום הוא מחמת העדים המזימים ולא על ידי אחיו, הָכָא נַמֵּי – גם כאן, בדברי רמי בר חמא, הַזְּמָה מֵעֵלְמָא קָאָתֵי – חיוב המיתה בא על ידי העדים המזימים, ולא נחשב שאח נהרג בעדות אחיו. ואין להוכיח שקרובים אינם יכולים להצטרף להעיד על אחר. ויקשה מנין לנו לפסול קרובים להעיד לאחרים.

משיבה הגמרא: אֶלָּא אִם כֵּן – אם נאמר שקרובים כשרים להעיד על אחרים, לֵיכְתּוֹב קְרָא 'וּבֵן לֹא יומת עַל אָבוֹת' בלשון יחיד, אִי נַמִּי, וְהֵם לֹא יומתו עַל אָבוֹת, מַאי – מדוע כתוב (דברים כד טז) וּבָנִים, לְדָרוּשׁ שֶׁאֲפִילּוּ בָּנִים פסולים להעיד לְעֵלְמָא – על אחרים שאינם קרוביהם.

הגמרא מבררת מקור לפסול עדות בקרובי האם. מבררת הגמרא: אַשְׁכְּחַן – מצאנו שקְרוֹבֵי הָאָב פסולים להעיד, קְרוֹבֵי הָאֵם מְנָלַן – מנין לפסול קרובי האם. משיבה הגמרא: אָמַר קְרָא 'אָבוֹת אָבוֹת' תְּרֵי זִימְנֵי – בפסוק כתוב (שם כד טז) כתוב פעמיים 'אבות' ואחד מהם מיותר, וְאִם אֵינוֹ עָנִין לְקִרוֹבֵי הָאָב, תְּנֵיהוּ עָנִין לְקִרוֹבֵי הָאֵם – נדרוש שקרובי האם פסולים להעיד.

הגמרא מבררת מקור לפסול קרובים כשמעידים לזכות ובדיני ממונות. מבררת הגמרא: אַשְׁכְּחָן – מצאנו שקרובים פסולים להעיד לְחוֹבָה, לִזְכוּת מְנָא לָן. משיבה הגמרא: אָמַר קְרָא 'יוּמְתוּ יוּמְתוּ' תְּרֵי זִימְנֵי – בפסוק כתוב 'יומתו' פעמיים ואחד מהם מיותר, וְאִם אֵינוֹ עָנִין לְחוֹבָה, תְּנֵהוּ עָנִין לִזְכוּת – נדרוש שקרובים פסולים להעיד לזכות.

מבררת הגמרא: אַשְׁכְּחָן – מצאנו שקרובים פסולים להעיד בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת, בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת מְנָלַן. משיבה הגמרא: אָמַר קְרָא (ויקרא כד כב) 'מִשְׁפַּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם', כלומר מִשְׁפַּט הַשָּׁוֶה לָכֶם – שדיני התורה שוים בדיני ממונות ובדיני נפשות, וכשם שקרובים פסולים להעיד בדיני נפשות, כך גם בדיני ממונות.

הגמרא דנה על קרובים רחוקים יותר, אם פסולים לעדות: אָמַר רַב, אָחִי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי, הוּא וּבְנוֹ וְחֶתְנוֹ, וְאַף אֲנִי לֹא אָעִיד לוֹ – לאחי אבא, אֲנִי וּבְנִי וְחֶתְנִי. מקשה הגמרא: וְאַמַּאי – מדוע בני פסול להעיד לאחי אבא, הֲוֵי לֵיהּ שְׁלִישֵׁי בְּרִאשׁוֹן – הקורבה ביניהם היא בין דור שלישי לראשון, וְאָנֵן שְׁנֵי בְּשְׁנֵי תְּנַן שְׁנֵי בְּרִאשׁוֹן תְּנַן – ואנו שנינו פסול של שני בשני או שני בראשון, ואילו שְׁלִישֵׁי בְּרִאשׁוֹן לֹא תְּנַן, ומדוע רב פסל את בני לאחי אבא. מתרצת הגמרא: מַאי חֲתָנוּ דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין – מה ששנינו במשנתינו אחי אבא ובנו וחתנו, הכוונה לְחָתָן בְּנוֹ של אח אביו שהוא דור שלישי, ומוכח ששלישי בראשון גם פסול. שואלת הגמרא: מדוע התנא לימד ששלישי בשני פסול בחתן בנו, וְלִיתְנֵי בֶּן בְּנוֹ – היה לו לשנות דין זה בבן בנו של אחי אבא. מיישבת הגמרא: ששנאו בחתן בנו כיון שמִּילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לָן – השמיענו דרך אגב דין נוסף דְּבַעַל בְּאִשְׁתּוֹ.

הגמרא דוחה שחתנו אינו חתן בנו. שואלת הגמרא: וְאֶלָּא הָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּא, שהפסולים שבמשנתינו הם שְׁמוֹנָה אָבוֹת – שמונה ראשי משפחות, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה, כי בכל משפחה נכלל האב ובנו וחתנו. ואם נאמר שחתנו היינו חתן בנו, יקשה, הָנֵי תְּלָתִין וְתַרְתֵּין חָיֵי – שהקרובים הם שלושים ושנים, מכיון שבכל משפחה נכלל גם חתן הבן, ומדוע מנה רבי חייא רק עשרים וארבעה.

הגמרא מיישבת את שיטת רב: אֶלָּא לְעוֹלָם חֲתָנוֹ מַמָּשׁ, היינו חתן אח אביו, וְאַמַּאי קָרֵי לֵיהּ חֲתַן בְּנוֹ – והטעם שרב קרא לחתנו חתן בנו, כֵּיוָן דְּמֵעֵלְמָא קָאָתֵי כְּדוֹר אַחֵר דְּמֵי – כיון שחתן את אביו אינו זרע של את אביו אלא בא ממשפחה אחרת, לכן נחשב כדור שלישי, ולמד מזה ששלישי בראשון פסול.

שואלת הגמרא: אִי הָכִי – אם חתנו נחשב כדור אחר, נמצא שחתן אחי אבא הֲוֵה לֵיהּ שְׁלִישֵׁי בְּשֵׁנִי, שהרי הוא נידון כשלישי לאחי אבא, ונפסל להעיד לי שאני שני, וְרַב אַכְּשֵׁר – הכשיר שְׁלִישֵׁי בְּשֵׁנִי, שהרי אמר שבני לא יעיד לאחי אבא, אבל בני לבנו מעיד, כיון שהוא שלישי בשני. ובהכרח שחתן נחשב כדור שני, וחוזרת הקושיא מנין לרב לפסול גם שלישי בראשון.

הגמרא מבארת מנין רב למד את דבריו: אֶלָּא רַב טעמו, משום דְּאָמַר כְּרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר, כְּשֵׁם שֶׁאָחִי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ, כמו ששנינו במשנתינו, כָּךְ בֶּן אָחִי אַבָּא לֹא יָעִיד לִי הוּא וּבְנוֹ וַחֲתָנוֹ, ולפי רבי אלעזר חתן בן אחי אבא שהוא שלישי, פסול להעיד לי שאני שני, וכל שכן ששלישי פסול להעיד לראשון כרב. שואלת הגמרא: וְאַבָּתִי הֲוָה לֵיהּ – ועדיין קשה, שחתן בן אחי אביו הוא שְׁלִישֵׁי בְּשֵׁנִי, ורבי אלעזר פוסלו, וְרַב אַכְּשֵׁר [־הכשיר] שְׁלִישֵׁי בְּשֵׁנִי, וכיצד אפשר לומר שרב סובר כרבי אלעזר. מיישבת הגמרא: רַב סָבַר לֵיהּ כְּוָותֵיהּ דַּהֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ דַּהֲדָא – רב סובר כמותו בדין אחד, ששלישי בראשון פסול, וחולק בדין אחד, ששלישי בשני כשר ולא כדעת רבי אלעזר.

הגמרא מבררת את טעמם של רב ורבי אלעזר. מבררת הגמרא: מַאי טַעְמָא דְּרַב – מה טעמו של רב. משיבה הגמרא: דְּאָמַר קְרָא (דברים כד טז) 'לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים, וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת'. והיתור של האות וא"ו במילה 'ובנים', בא לְרַבּוֹת דּוֹר אַחֵר, שלא יומתו גם על פי דור שלישי. וְרַבִּי אֶלְעָזָר טעמו, משום ש'עַל בָּנִים' אָמַר רַחֲמָנָא, ודרשו, שֶׁפְּסוּלֵי דְּאָבוֹת שֶׁדֵּי אַבָּנִים – שאת פסולי האבות יש להשליך על בניהם, וכשם ששלישי פסול להעיד לראשון, כך פסול לבנו שהוא שני.

רב נחמן מביא עוד קרובים הפסולים להעיד: אָמַר רַב נַחְמָן אֲחִי חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי, בֶּן אֲחִי חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי, בֶּן אֲחוֹת חֲמוֹתִי לֹא יָעִיד לִי. וְתָנָא תּוּנָא – והתנא במשנתינו מסייע לדברי רב נחמן, ששנינו בַּעַל אֲחוֹתוֹ וּבַעַל אֲחוֹת אָבִיו וּבַעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, חֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן, והוא גם פסול להם, וכשאני נפסל לחתן בעל אחותי זה משום שאני אחי חמותו, וכשאני נפסל לחתן בעל אחות אבי זה משום שאני בן אחי חמותו, וכשאני נפסל לחתן בעל אחות אמי, זה משום שאני בן אחות חמותו וכדברי רב נחמן.

רב אשי מסתפק בקרובים נוספים: אָמַר רַב אַשִׁי, כִּי הֵיכִינָן בֵּי עוּלָּא אֵיבָעֵי לָן – כשהיינו אצל עולא, הסתפקנו, אֲחִי חָמִיו מַהוּ, האם הוא כשר להעיד לו. בֶּן אֲחִי חָמִיו מַהוּ, וּבֶן אֲחוֹת חָמִיו מַהוּ. אָמַר לָן עוּלָּא, תְּנִיתְהוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ, אָחִיו, וַאֲחִי אָבִיו וַאֲחִי אִמּוֹ, חֵן וּבְנֵיהֶן וַחֲתָנֵיהֶן. וכשם שהם פסולים, כך הוא פסול להם, ומזה שחתן אחיו וחתן אח אביו וחתן אח אמו נפסלים יש ראיה לספיקתנו, כיון שלגבי חתן אחיו הרי הוא אח חמיו, ולגבי חתן אח אביו הרי הוא בן אחי חמיו, ולגבי בן אחי אמו הרי הוא בן אחות חמיו, והמשנה פסלתם.

הגמרא דנה אם יכול להעיד באשת חורגו. אומרת הגמרא: רַב אִיקְּלַע לְמָחוֹזָא – הזדמן למקום לקנות

גְּוִילֵי – קלפים, בָּעוּ מִינֵיהּ, מַהוּ שֶׁיַּעִיד אָדָם בְּאִשֶּׁת חוֹרְגוֹ – לאשת בן אשתו, שנכסי מלוג שברשותה שייכים לה.

השיב רב: בְּסוּרָא אָמְרִי שפסול משום שדין בַּעַל בְּאִשְׁתּוֹ, וכשם שאם חורגו היא חמותה של אשת חורגו, כך בעלה נידון כחמיה ששנינו שפסול. וּבְפוּמְבְּדִיתָא אָמְרִי, שדין אִשָּׁה בְּבַעֲלָהּ, וכשם שפסול לחורגו, כך הוא פסול לאשת חורגו. דְּאָמַר רַב הוּנָא, אָמַר רַב (נַחְמָן), מִנַּיִן שֶׁהָאִשָּׁה בְּבַעֲלָהּ, דִּכְתִיב (ויקרא יח יד), 'עֶרְוַת אֲחִי אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה, אֶל אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב, דּוֹדָתְךָ הִיא'. ומדוע נקראת דודתך, וַהֲלֹא אֵשֶׁת דּוֹדוֹ הִיא, אלא מִכְּלָל – משמע דְּאִשָּׁה בְּבַעֲלָהּ, ולכך היא קרויה דודתו.

שנינו במשנה: וּבַעַל אִמּוֹ, הוּא וּבָנוֹ וְחַתָּנוֹ. שואלת הגמרא: הרי בָּנוֹ של בעל אמו הֲיֵינוּ 'אֲחִיו', ומדוע כפל התנא את אותה קורבה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לַאֲחִי הָאֵם – לא הוצרכה המשנה לומר אלא שבן שיש לבעל אמו מאשה אחרת פסול מחמת שהוא אח אחיו.

הגמרא מביאה מחלוקת בדין זה: רַב חִסְדָּא אַכְּשַׁר – הכשיר בַּאֲחִי הָאֵם. אָמְרוּ לֵיהּ, לֹא שְׁמִיעַ לָךְ הָא דְּרַבִּי יִרְמְיָה – האם לא שמעת את דינו של רבי ירמיה. אָמַר לְהוּ, לֹא שְׁמִיעַ לִי, כְּלוּמַר, לֹא סְבִירָא לִי – איני סובר כשיטתו. שואלת הגמרא: אִי הָכִי יקשה, בנו הֵיינוּ אָחִיו. מתרצת הגמרא: תָּנָא – התנא שנה בפסולי עדות גם את אֲחִיו מִן הָאֵם, וְקָתָנֵי אֲחִיו מִן הָאֵם.

אָמַר רַב חִסְדָּא, אֲבִי חָתָן וַאֲבִי כַּלָּה מְעִידִין זֶה עַל זֶה, ולא נעשו קרובים בנישואי בניהם, וְלֹא דָּמוּ לַהֲדֵדֵי אֶלָּא כִּי אֲכַלָא לְדָנָא – ואינם דומים זה לזה אלא כביסוי חבית שאינו דומה לחבית.

הגמרא דנה אם אדם כשר להעיד על ארוסתו: אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה, מֵעִיד אָדָם לְאִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה, לפי שאינם קרובים זה לזה. אָמַר רַבִּינָא, לֹא אָמְרָן אֶלָּא לְאַפּוֹקֵי מִינָהּ – כשמעיד להוציא מרשותה, אֲבָל לְעַיּוֹלֵי לָהּ לֹא מְהֵימָן – להכניס לה אינו נאמן. כי יש לחשוש שמשקר כדי שדבר זה יכנס לרשותו כשישאנה. הגמרא דוחה חילוק זה: וְלֹא הִיא, אלא לֹא שְׁנָא לְאַפּוֹקֵי, וְלֹא שְׁנָא לְעַיּוֹלֵי לֹא מְהֵימָן – בין כשמעיד להוציא מרשותה, ובין כשמעיד להכניס לה, אינו נאמן, כיון שהם קרובים זה לזה.

הגמרא מבארת מהיכן הוציא רבה את דינו: מַאי דַּעְתֵּיךְ – מה סברתך שארוס אינו קרוב לארוסתו, כְּדְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַמִּי מְשַׁמְּשֵׁי דְּעוּלָּא, כהן שמתה אִשְׁתּוֹ אֲרוּסָה, לֹא אוֹנֵן – אינו נאסר בקדשים מחמת אנינות, וְלֹא מְטַמְּא לָהּ – אסור להטמאות לה. וְכֵן הִיא – ארוסתו, אם מת הארוס, לֹא אוֹנֶנֶת – אינה נאסרת בקדשים מחמת אנינות, וְלֹא מְטַמְּאָה לוֹ – אסורה להטמאות לו. ואם מַתָּה, אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ – את הנדוניה שהביאה מבית אביה, ואם מֵת הוּא, נוֹטָה כְּתוּבָתָהּ. ומזה שמבואר שאינם קרובים לגבי טומאה וירושה, למד רבה שאינם קרובים בעדות. ויש לדחות, שהָתָם, לענין טומאה וירושה, בְּ'שְׁאֵרוֹ' תָּלָה רַחֲמָנָא – התורה תלתה דינים אלו בבך שהאשה היא 'שארו', וַאֲפִילּוּ לָאו שְׁאֵרוֹ הִיא – וארוסתו אינה נחשבת שארו, ולכן אינו מטמא לה ואינו יורשה, אבל הָכָא, הטעם שקרובים פסולים להעיד, מִשּׁוּם אִיקְּרוֹבֵי דַּעְתָּא הוּא – משום שקרובה דעתם זה לזה, וְהָא אִיקְּרְבָא דַּעְתֵּיהּ לְגַבָּהּ – והרי התקרבה דעת הארוס לארוסתו.

שנינו במשנה: חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ. הגמרא דנה על חורגו וגיסו אם הם נפסלים לבדם: תָּנוּ רַבָּנָן, חוֹרְגוֹ – בן אשתו מבעל אחר, נפסל לְבַדּוֹ, ובנו וחתנו כשרים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, גִּיסוֹ – בעל אחות אשתו נפסל לבדו. וְתַנְיָא אִידָךְ, גִּיסוֹ לְבַדּוֹ נפסל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חוֹרְגוֹ נפסל לבדו. מבררת הגמרא: מַאי קָאָמַר. אִילֵימָא הָכִי קָאָמַר – אם נאמר שכוונתם לומר כך. רבי יהודה אמר בברייתא הראשונה 'חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ', וְכוונתו שהוּא הַדִּין לְגִיסוֹ שנפסל לבדו, וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר, שגִּיסוֹ הוּא הַדִּין לְחוֹרְגוֹ, ואין מחלוקת ביניהם, אלא כל אחד הביא קרוב אחר שפסול לבדו.

הגמרא דוחה פירוש זה בברייתא: אֶלָּא מַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי גִּיסוֹ הוּא וּבָנוֹ וְחַתָּנוֹ – מה ששנינו שגיסו נפסל עם בנו וחתנו, מַנִּי, והרי אינה לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְלֹא רַבִּי יוֹסֵי, כיון שלפי שיטתם גיסו נפסל לבדו. וְאֶלָּא צריך לפרש שהָכִי קָאָמַר, 'חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ' נפסל, אֲבָל גִּיסוֹ, הוּא וּבָנוֹ וַחֲתָנוֹ פסולים, וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר, שגִּיסוֹ לְבַדּוֹ נפסל, אֲבָל חוֹרְגוֹ, הוּא וּבָנוֹ וַחֲתָנוֹ פסולים, ומשנתינו כרבי יהודה שגיסו נפסל עם בנו וחתנו.

הגמרא דוחה ביאור זה. שואלת הגמרא: וְאֶלָּא הָא דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא, שיש במשנתינו שְׁמוֹנָה אָבוֹת משפחות, שֶׁהֵן עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה קרובים, כיון שכל אב כולל את בנו וחתנו, וקשה, כְּמַאן – כמו מי נשנית ברייתא זו, שאינה לֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי וְלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה, כיון שלפי שניהם יש תשעה אבות שבנם וחתנם נפסלים עמם, כי רק חורגו לרבי יהודה וגיסו לרבי יוסי לא נמנו כיון שנפסלים לבדם, ואילו רבי חייא מנה שמונה אבות.

מבארת הגמרא: אֶלָּא הָכִי קָאָמַר חוֹרְגוֹ לְבַדּוֹ נפסל, אֲבָל גִּיסוֹ הוּא וּבָנוֹ וַחֲתָנוֹ, וְאָתָא רַבִּי יוֹסֵי לְמֵימַר – ובא רבי יוסי לומר, שגִּיסוֹ לְבַדּוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן שחוֹרְגוֹ שהוא דור אחד אחרי גיסו, נפסל לבדו. ולפי זה, מַתְנִיתִין שמבואר שגיסו נפסל עם בנו וחתנו היא כְּרַבִּי יְהוּדָה, והַבְּרַייְתָא שרבי חייא מנה רק שמונה אבות, היא כְּרַבִּי יוֹסֵי, שחורגו וגיסו נפסלים לבדם, ויש רק שמונה אבות שבפרטם יש עשרים וארבעה.

הגמרא מביאה פסק הלכה: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. וסבורה הגמרא, שהכוונה לרבי יוסי במשנתינו, שאמר שרק מי שראוי ליורשו פסול לעדות.

הגמרא מבררת את כוונת שמואל: הֵיכִי מַתְנְתָא – מעשה בשטר מתנה, דְּהָווּ חֲתִימֵי עֲלַהּ תְּרֵי גִּיסֵי – שהיו חותמיו שני גיסים. סָבַר רַב יוֹסֵף לְאַכְשׁוֹרֵהּ – להכשיר את השטר, משום דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי במשנתינו, שרק הראוי ליורשו פסול לעדות, וגיסו לא ראוי ליורשו, ואם כן העדים אינם קרובים זה לזה. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לרב יוסף, מַאי דְּרַבִּי יוֹסֵי דְּמַתְנִיתִין דְּמַכְשַׁר בְּגִיסוֹ – מנין שהכוונה לרבי יוסי שבמשנתינו שהכשיר את גיסו לעדות, דִּילְמָא רַבִּי יוֹסֵי דִּבְרַייְתָא דְּפָסֵיל בְּגִיסוֹ – שמא כוונתו לפסוק כרבי יוסי שבברייתא שפסל את גיסו מלהעיד, ויש לפסול שטר זה.

הגמרא מוכיחה שלשמואל גיסים כשרים להעיד. דוחה הגמרא: לֹא קָאָמַר שְׁמוּאֵל לומר ששמואל פוסל גיסים לעדות, משום דְּאָמַר שְׁמוּאֵל, כשפירש מהו גיסו שפסול לעדות, פירש בְּגִין אֲנָא וּפַנְחָס דַּהֲווֹינַן אַחֵי וְגִיסֵי – כגון אני ופנחס אחי שאנו אחים וגם גיסים, ששנינו נשואים שני אחיות. ויש לדייק מדבריו שפסלו גיסים רק כשהם גם אחים כשמואל ואחיו, אֲבָל גִּיסֵי דְּעָלְמָא שַׁפִּיר דָּמֵי – אבל גיסים שאינם אחים כשרים לעדות, ועל כרחך ששמואל פסק כרבי יוסי שבמשנתינו שמכשיר גיסים, ויש להכשיר שטר זה. דוחה הגמרא: וְדִילְמָא – שמא מה שאמר שמואל 'בְּגִין אֲנָא וּפַנְחָס', מְשׁוּם דְּגִיסוֹ קָאָמַר – כוונתו היתה רק לפרש מהו גיסו, ולא לומר שגיסים לא נפסלים אלא אם כן הם אחים.

רב יוסף קיבל שכוונת שמואל לפסוק שגיסים פסולים להעיד, ולכך אָמַר לֵיהּ – למקבל המתנה, זִיל קַנֵּיהּ בָּעֵדֵי מְסָרֵיהּ – לך וקיים את השטר על ידי עדים שראו שהנותן מסר לך אותו, ותקנה את המתנה, וּכְרַבִּי אֶלְעָזָר הסובר שקיום השטר נעשה על ידי העדים שראו את מסירת השטר.

אביי דוחה שאף בעידי המסירה אינו יכול לזכות במתנה. הקשה אביי לרב יוסף: וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא, שאף לרבי אליעזר שעידי מסירה מקיימים את השטר, מכל מקום מוֹדֶה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּמִזְוֶּה מְתוֹכוֹ – שבתוך השטר יש זיוף ופסול, כגון כשחתומים עליו עדים פסולים, שֶׁהוּא פָּסוּל אפילו שהיו עידי מסירה. רבי יוסף קיבל שאכן שטר המתנה פסול, ולכך אָמַר לֵיהּ – למקבל המתנה, זִיל – לֵךְ, לֹא שָׁבְקִי לִי דְּאוֹתְבִינֵיהּ לָךְ – לא מניחים לי לתת לך את המתנה.

שנינו במשנה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כו' אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה [־חתנו] קרוב, שלפי רבי יהודה כשמתה בתו ויש לו בנים ממנה, חתנו נחשב עדיין קרוב שלו, ופסול לעדות. הגמרא מביאה את פסק ההלכה בזה: אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲלַפְתָּא אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. רָבָא אָמַר רַב נַחְמָן, אֵין

המשך בעמוד כה

1 **הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה**, אלא כיון שמתה בתו אין חתנו נחשב לקרוב
2 שלו, **וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חַנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי**
3 **יְהוּדָה.**
4 הגמרא מביאה דעה שדברי רבה בר בר חנה נאמרו על דין אחר:
5 **אִיבָּא דְּמַתְנֵי לְהָא דְּרָבָה בַּר בַּר חָנָּה אַהָא** – על ברייתא זו, **אֶת**
6 **זוֹ דָּרַשׁ רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי**, כתוב בתורה (דברים יז ח, ט), 'וּבָאתָ אֶל
7 **הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשּׁוֹפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם'**, מקשה רבי יוסי
8 הגלילי, **וְכִי תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ** לומר **שֶׁאָדָם הוֹלֵךְ אֵצֶל שׁוֹפֵט שֶׁלֹּא**
9 **בְּיָמָיו**, ומדוע צריכה התורה לכתוב 'אשר יהיה בימים ההם', **אֶלָּא**
10 **זֶה מִדְּבּוּר בְּשׁוֹפֵט שֶׁהָיָה קָרוֹב וְנִתְרַחֵק**, כמו שהיה חתנו ומתה בתו,
11 וכוונת הפסוק לומר, שכיון שכשבאת אליו הוא התרחק, רשאי
12 אתה לדון לפניו. **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הֲלָכָה כְּרַבִּי**
13 **יוֹסֵי הַגְּלִילִי**, שדיין שהיה קרוב ונתרחק כשר לדונו.
14 הגמרא מביאה מעשה שמתבאר ממנו שאין הלכה כרבי יהודה:
15 **בְּנֵי חָמוּהּ דְּמַר עוּקְבָא** – בני חמיו של מר עוקבא,